

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Občanský a společenskovědní základ

Jednotlivé oblasti a obory společenskovědního základu rozvíjejí důležité myšlenkové operace, kultivují vědomí společenských souvislostí a rovněž vědomí vlastní identity žáka. Učí žáky reflektovat společenskou skutečnost, včetně problémů globalizace, soužití různých kultur, vlivu médií, a posuzovat různé přístupy k řešení každodenních problémů. V oblasti světa práce uvádí žáky do profesního a ekonomického občanského života, seznamuje je s ekonomickou a pracovněprávní problematikou. Vede k respektu k občanským a demokratickým zásadám moderní společnosti. Uvádí do problematiky základních, především evropských myšlenkových konceptů.

Předmět: Základy společenských věd

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

- Úvod do psychologie
 - lidská psychika
 - osobnost člověka
 - psychologie v každodenním životě
 - problematika profesní volby a osobního managementu
- Úvod do sociologie
 - společenská podstata člověka
 - sociální struktura společnosti
 - sociální fenomény a procesy
- Úvod do politologie
 - problematika státu
 - demokracie a její znaky
 - otázka lidských práv
 - ideologie
- Úvod do studia práva
 - právo a spravedlnost
 - právní systém
 - orgány právní ochrany
 - problematika pracovněprávních vztahů
- Úvod do ekonomie
 - tržní ekonomika, základní pojmy a subjekty

- marketing
- úloha státu v ekonomice a sociální politika
- finance
- Mezinárodní vtahy
 - globalizace
 - evropská integrace a mezinárodní spolupráce
 - mezinárodní trh práce
- Úvod do filozofie a religionistiky
 - podstata filozofie
 - filozofie v dějinách
 - otázky a podoby náboženské víry

Časové a organizační vymezení

Předmět *Základy společenských věd* je zařazen ve třech vzdělávacích oborech a do čtyř ročníků s různou hodinovou dotací, která je vymezena konkrétním učebním plánem. Ve třetím a ve čtvrtém ročníku jsou žákům nabídnuty jednoleté volitelné předměty v rozsahu dvou hodin týdně, jejichž náplň souvisí s výukovým plánem předmětu. Výuka může být doplněna ročníkovými pracemi, odbornými exkurzemi a odbornými dny.

Výchovné a vzdělávací strategie rozvíjejí následující kompetence

Kompetence k učení:

- učitel vede žáka tak, aby si sám plánoval a organizoval učení a pracovní činnost s ním spojenou a reflektoval procesy učení a myšlení
- aby využíval různé strategie učení, zpracovával poznatky a informace a kriticky je hodnotil

Kompetence k řešení problémů:

- učitel vede žáka tak, aby rozpoznával problémy v jednotlivých oblastech předmětu ZSV, vytvářel hypotézy k jejich řešení, zvažoval různé postupy a uplatňoval vhodné metody při jejich řešení
- učitel podněcuje žáka, aby kriticky interpretoval získané poznatky, ověřoval je a nacházel pro svá tvrzení argumenty
- aby logicky správně a korektně formuloval a obhajoval své závěry

Kompetence komunikativní:

- učitel vede žáka k osvojení příslušných prostředků komunikace
- učitel vede žáka k užívání odborného jazyka a symbolických a grafických vyjádření informací
- učitel vede žáka ke srozumitelnému vyjadřování, přiměřenému danému kontextu, k prezentaci sebe a vlastní práce před publikem
- dále ho vede k porozumění sdělením různého typu, k jejich správné interpretaci a k orientaci v komplikovanějších komunikačních situacích

Kompetence sociální a personální:

- učitel vede žáka k sociální reflexi a sebereflexi a jednání, které je adekvátní danému sociálnímu kontextu
- k tomu, aby se naučil řešit problémy v součinnosti s druhými a byl schopen spolupráce při dosahování společných cílů
- k respektu ke kulturním a sociálním odlišnostem
- k porozumění sociálním a mediálním tlakům a k dovednosti jim odolávat

Kompetence občanské:

- učitel žáka orientuje se v různorodosti sociálních zájmů a kultivuje jeho schopnost na základě tohoto poznání uvážlivě jednat
- učitel podněcuje žáka ke sledování veřejného života a k zaujetí informovaných stanovisek
- učí ho uvažovat v globálních souvislostech a s ohledem na požadavky trvale udržitelného rozvoje

- o vede ho tak, aby byl ve svých postojích a konání veden základními hodnotami demokracie, respektu k druhým, tolerance, byl si vědom svých práv i povinností a hájil principy právního státu
- o učitel vede žáka k poznávání kulturních a duchovních hodnot a jejich ochraně

Kompetence k podnikavosti:

- o učitel vede žáka tak, aby se zodpovědně a s ohledem na své potřeby a předpoklady rozhodoval o svém vzdělávání a profesní orientaci
- o aby získával a vyhodnocoval informace o vzdělávacích a pracovních příležitostech
- o aby se orientoval v pracovněprávní problematice
- o aby rozuměl základním principům fungování tržního systému a globalizované ekonomiky
- o aby si byl vědom důležitých faktorů a rizik působících při realizaci podnikatelských záměrů

Výstupy ŠVP	Učivo - téma	Konkretizace	Průřezová témata, souvislosti, metody
1. ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO PSYCHOLOGIE (ČLOVĚK JAKO JEDINEC) Žák: • uvědomuje si odlišnosti v lidském chování a poznává působící faktory • zná vývojové fáze lidského života a podá jejich charakteristiku • vyloží, jak člověk vnímá, poznává a prožívá skutečnost, určuje ovlivňující faktory • porovnává různé metody učení a umí je aplikovat při vlastní práci • využívá získané poznatky při poznávání druhých a sebepoznání, učí se vyrovnávat s náročnými životními situacemi. MÉDIA A NÁŠ POHLED NA SVĚT Žák: • pochopí roli masových médií v současnosti, bude schopen identifikovat pozitivní a negativní aspekty médií	• osobnost člověka • vývoj jedince • jedinec mezi druhými • podstata lidské psychiky • psychologie v každodenním životě • média e jejich funkce • masová kultura	Typologie osobnosti, vlastnosti, schopnosti, charakter Zaměřenost osobnosti a poruchy zaměřenosti životní cesta člověka, psychické procesy, vnímání, představování, myšlení Psychologie učení, druhy učení, problematika efektivního studia Socializace osobnosti Interakce a komunikace mezi lidmi při výuce se využívá projektového vyučování, exkurzí a přednášek Co, jak a komu média sdělují Dějiny lidské komunikace, historické podmínky masmédií	<i>Osobnostní a sociální výchova</i> • <i>poznávání a rozvoj vlastní osobnosti</i> • <i>seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů</i> • <i>sociální komunikace</i> • <i>morálka všedního dne</i> • <i>spolupráce a soutěž</i> <i>Mediální výchova</i> • <i>média a mediální produkce</i> • <i>mediální produkty a jejich významy</i> • <i>uživatelé</i> • <i>účinky mediální produkce a vliv médií</i>

• porozumí manipulačním postupům masmédií a pochopí logiku bulvární produkce • vysvětlí okolnosti vzniku masové kultury a konzumní společnosti	• techniky manipulace		
2. ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO SOCIOLOGIE (ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI) Žák: • uplatňuje vhodné způsoby komunikace a umí konstruktivně řešit případné neshody • respektuje kulturní odlišnosti, reflektuje podstatu kulturních předsudků a jejich důsledky • chápe podstatu, funkci a důsledky sociální kontroly • rozumí povaze sociálních změn, rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní • objasní podstatu základních sociálních problémů současnosti i sociálně-patologického chování, včetně jeho dopadů	• společenská podstata člověka • sociální struktura společnosti • sociální fenomény a procesy	Socializace a sociální vazby Problémy komunikace a mezilidských vztahů Sociální útvary, instituce a organizace Sociální nerovnost a sociální mobilita Vztah jedince a různých sociálních útvarů Rodina, práce, masmédiá, životní prostředí Sociální deviace a sociální problémy	<i>Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</i>

ÚVOD DO POLITOLOGIE (OBČAN VE STÁTĚ) Žák: • seznamuje se s různými typy států • chápe funkci ústavy, tři složek moci a orgánů státní moci, seznamuje se s činností jednotlivých státních institucí • vyloží podstatu demokracie, porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě • chápe podstatu politického pluralismu, orientuje se v daném politickém spektru • vyloží podstatu komunálních a parlamentních voleb • objasní podstatu občanské společnosti, seznamuje se s formami aktivní participace občanů na společenském dění • objasní podstatu lidských a občanských práv, chápe podstatu politického extremismu • uvádí příklady negativních společenských jevů, umí je analyzovat, navrhuje způsoby jejich řešení	• stát • demokracie • lidská práva • ideologie	Znaky, funkce, formy státu, právní stát a Ústava ČR Principy a podoby demokracie Politické subjekty, politický život Volby a volební systémy Podstata a instituce občanské společnosti Porušování a ochrana lidských práv, základní dokumenty, funkce ombudsmana Znaky a přehled vybraných ideologií	<i>Osobnostní a sociální výchova</i>
3. ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO PRÁVNÍ A PRACOVNĚPRÁVNÍ PROBLEMATIKY (OBČAN A PRÁVO) Žák: • objasní strukturu a systém práva a znaky právních norem • objasní systém tvorby právních předpisů • vymezí podmínky vzniku a zániku základních právních vztahů, práva a povinnosti účastníků těchto vztahů	• právo a spravedlnost • právo v každodenním životě	Smysl a účel práva, morálka a právo Právní řád ČR, systém právních odvětví, druhy právních norem Právní subjektivita, způsobilost k právním úkonům Všeobecné podmínky smluv, jejich význam a obsah	<i>Osobnostní a sociální výchova</i>

objasní základní pojmy občanského a obchodního práva objasní důsledky neznalosti smlouvy rozeznává, jaké případy se řeší v občanském soudním řízení a jaké v trestním řízení vymezí podmínky trestní postizitelnosti, rozliší trestný čin a přestupek uvede náplň činnosti základních orgánů právní ochrany respektuje platné právní normy v pracovněprávních vztazích umí uzavřít pracovní smlouvu a podat výpověď zná svá pracovní práva objasní funkci odborů volí bezpečné pracovní postupy šetrné k životnímu prostředí, používá adekvátní pracovní pomůcky chová se poučeně a adekvátně v případě pracovního úrazu	orgány právní ochrany pracovní právo bezpečnost práce	Účel a průběh občanského soudního řízení, orgány činné v trestním řízení Funkce a úkoly, právnické profese, systém právního poradenství, činnost občanských poraden Právní podmínky vzniku, změny a zániku pracovního poměru, práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů Odbory Zásady bezpečnosti práce, ekologická hlediska práce, pracovní úraz a odškodnění.	
ÚVOD DO EKONOMIE (OBČAN A EKONOMIKA) TRŽNÍ EKONOMIKA Žák: vysvětlí mechanismy fungování trhu stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH, objasní důvody kolísání ceny podle vývoje nabídky a poptávky rozpozná cenové triky a klamavou nabídku rozlišuje formy podnikání, posuzuje jejich výhody a rizika, ví jak postupovat při zakládání podnikatelské činnosti	základní ekonomické pojmy ekonomické subjekty marketing	Typy ekonomik, ekonomický cyklus, tržní mechanismus, nabídka a poptávka, tvorba ceny, globální ekonomické otázky Právní formy podnikání Marketing a PR, reklama.	<i>Globalizační a rozvojové procesy</i> <i>globální problémy, jejich příčiny a důsledky</i> <i>humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce</i>

• analyzuje skrytý obsah reklamy a význam marketingu • NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ A ÚLOHA STÁTU V EKONOMICE Žák: • objasní fiskální politiku státu a daňový systém • uvede, jak podá daňové přiznání, jak provede základní výpočty a zjistí výši sociálního a zdravotního pojištění • posoudí vliv a význam základních ekonomických ukazatelů • vysvětlí podstatu inflace a její důsledky • objasní funkci úřadů práce a personálních agentur, vyhledá informace o zaměstnání a rekvalifikaci, uvede postup, jak vypočítá životní minimum a zažádá o příslušnou sociální dávku • FINANCE Žák: • používá běžné platební nástroje a využívá moderní formy bankovních služeb • uvede principy pohybu cen akcií a formy cenných papírů • na základě příjmů a výdajů dokáže sestavit rozpočet domácnosti, řeší schodkový i přebytkový rozpočet domácnosti • vybere nejvýhodnější produkt pro investování finančních prostředků, zdůvodní volbu, vybere nejvýhodnější úvěrový a pojistný produkt, zdůvodní svou volbu • vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele	• fiskální politika • monetární politika ČNB • sociální politika • peníze • hospodaření domácnosti • finanční produkty • bankovní soustava	Státní rozpočet a daňová soustava Inflace, kurs měny, zahraniční platební bilance, HDP Důchodový systém, systém sociálních dávek, životní minimum, nezaměstnanost, státní politika zaměstnanosti Funkce peněz, formy platebního styku, cenné papíry, akcie, burza Typy rozpočtu domácnosti, tok peněz v domácnosti, práva spotřebitele a předpisy na ochranu spotřebitele Způsoby využití přebytku finančních prostředků, spořicí a investiční produkty, další způsoby investování peněz, řešení nedostatku finančních prostředků, úvěrové produkty, leasing, úrokové sazby, RPSN, pojištění ČNB a komerční banky, specializované finanční instituce a moderní formy bankovníctví	

vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi ní a RPSN objasní funkci ČNB a její vliv na činnost komerčních bank			
4. Ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO RELIGIONISTIKY Žák: rozlišuje významné náboženské systémy identifikuje projevy náboženské a jiné nesnášenlivosti a rozezná projevy sektářského myšlení ÚVOD DO FILOZOFIE Žák: objasní podstatu filozofického tázání ve vztahu k mýtu, náboženství, vědy a umění rozliší hlavní filozofické směry a porovná řešení základních filozofických otázek posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem zhodnotí význam vědeckého poznání, techniky a nových technologií i možná rizika jejich zneužití eticky a věcně správně argumentuje, rozpozná nekorektní argumentaci a manipulativní strategie v mezilidské komunikaci MEZINÁRODNÍ VZTAHY Žák:	víra v lidském životě podstata filozofie filozofie v dějinách etika věda evropská integrace	Znaky a podoby náboženské víry, náboženské systémy, církve a sekty Vztah filozofie k mýtu, náboženství, vědě a umění Základní filozofické otázky (filozofická paradigmata, filozofie umění a estetika, filozofie dějin, přírody, práva antropologie, filozofie vědy a jazyka) Klíčové etapy a směry Etické hodnocení a normy v dějinách myšlení Moderní věda a problém jejího etického hodnocení Základní komunikační dovednosti a manipulativní strategie v komunikaci při výuce se využívá projektového vyučování, exkurzí a přednášek Proces integrace, její význam, EU a její orgány, jednotná evropská měna	

• objasní důvody evropské integrace a uvede orgány EU, včetně jejich funkcí • posoudí vliv začlenění ČR do EU • zná významné mezinárodní organizace, včetně jejich funkcí • uvede instituce, na které se může obrátit v případě problémů při pobytu v zahraničí	• mezinárodní spolupráce	Důvody, význam a výhody, účel a náplň činnosti významných mezinárodních organizací (EU, NATO, OSN) • při výuce se využívá projektového vyučování, exkurzí a přednášek	<i>Globalizační a rozvojové vztahy</i> • <i>žijeme v Evropě (evropský integrační proces)</i>